

Statenbrief

Informatie

Datum
24 april 2024

Zaaknummer
2024-005757

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 7

Onderwerp
Rekenkamerrapport *Tekort aan Toezicht*

Beleidsprogramma
• Vitaaal bestuur

Ambitie
• Ambitie 1 Bestuur en weerbaarheid

Portefeuillehouder
Helga Witjes

1 Kern van deze Statenbrief

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft uw Staten en ons college onlangs het rekenkamerrapport Tekort aan toezicht gestuurd. De Rekenkamer heeft de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht (IBT) door de provincie onderzocht. In deze Statenbrief treft u onze reactie op de aanbevelingen aan, die de Rekenkamer naar aanleiding van haar onderzoek naar IBT heeft geformuleerd.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

U ontvangt onze bestuurlijke reactie op het rapport op het rapport van de rekenkamer. Dit is conform het protocol voor de bestuurlijke behandeling van de rekenkamerrapporten van de Rekenkamer Oost-Nederland, dat op 5 juli 2022 is vastgesteld. Hiermee kunt u onze reactie betrekken bij de behandeling van het onderzoeksrapport.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

Het onderzoek is opgenomen in het Onderzoeksprogramma 2023 (PS2022-1017) en het Onderzoeksprogramma 2024 (PS2023-1243) van de Rekenkamer Oost Nederland.

Datum

24 april 2024

Zaaknummer

2024-005757

Blad

2 van 7

4 Samenvatting

De Rekenkamer Oost Nederland heeft onderzoek gedaan naar de uitvoering van het provinciaal Interbestuurlijk toezicht (IBT). Dit is een vorm van tweedelijnstoezicht, waarin de provincie toeziet op de uitvoering van een aantal specifieke wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en samenwerkingsverbanden van gemeenten. De focus van het onderzoek lag op het toezicht op de wettelijke taken Huisvesting Statushouders, Omgeving en Archief en Informatiebeheer. Al eerder onderzocht de Rekenkamer het financieel toezicht door de provincie, waarbij zij constateerde dat dit goed functioneert.

De conclusies en aanbevelingen uit dit nieuwe Rekenkameronderzoek zijn verwoord in het onderzoeksrapport 'Tekort aan toezicht' dat op 10 april 2024 openbaar is gemaakt. De Rekenkamer concludeert dat het toezicht op huisvesting statushouders systematisch is ingericht en de provincie over een actueel beeld beschikt. Ook besteedt de provincie veel aandacht aan de behandeling van klachten en meldingen binnen het toezicht Omgeving, één van de speerpunten binnen dat toezichtdomein. Daarnaast concludeert de Rekenkamer dat het toezicht door de provincie op de terreinen Archief & Informatiebeheer en Omgeving niet conform het eigen beleid van de provincie gebeurt. Oorzaak hiervoor ligt volgens de rekenkamer bij capaciteitsproblemen, onvoldoende bijsturing en het ontbreken van een integrale (risico)afweging. De rekenkamer komt met een aantal aanbevelingen om IBT goed uit te voeren. In deze Statenbrief geven we aan hoe wij daar als college mee om gaan.

5 Informatie

Bij het toezicht van en tussen overheden is er onderscheid tussen eerste- en tweedelijnstoezicht. Het eerstelijnstoezicht door de provincie Gelderland heeft bijvoorbeeld betrekking op vergunningen van bedrijven waarvoor de provincie het bevoegd gezag is. Dit toezicht wordt door de provincie zelf of in opdracht van de provincie door de Omgevingsdiensten uitgevoerd en is beschreven in het Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, toezicht en handhaving. Tweedelijnstoezicht is het toezicht dat de ene overheid op de andere overheid of daartoe aangewezen instantie houdt. Het tweedelijnstoezicht door de provincie richt zich bijvoorbeeld op de doorwerking van regelgeving (wetten, verordeningen en bestemmingsplannen) en provinciaal beleid in de plannen van gemeenten en waterschappen. Dit rekenkameronderzoek richt zich op interbestuurlijk toezicht. Interbestuurlijk toezicht door de provincie is een vorm van tweedelijnstoezicht.

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft zich in haar onderzoek gericht op het IBT van de provincie Gelderland op de verschillende toezichtontvangers: 51 gemeenten, 3 waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. De focus betreft daarbij alle vormen van IBT door de provincie Gelderland, met uitzondering van financieel toezicht. Financieel toezicht is niet onderzocht omdat dit een vorm van specifiek toezicht is dat al tweemaal als afzonderlijk thema is onderzocht (laatste onderzoek: PS2017-233). In dit onderzoek is de focus gelegd op de periode vanaf de voorbereiding op het huidige Uitvoeringsprogramma IBT tot nu, dus grofweg van 2019 tot en met 2023.

Datum

24 april 2024

Zaaknummer

2024-005757

Blad

3 van 7

Hoofdconclusie

De hoofdconclusie van de rekenkamer: “Het toezicht van de provincie op de toezichtdomeinen Archief & informatiebeheer en Omgeving is al jaren gebrekkig en niet conform beleid. Dit ondanks signalen die duidelijk om aandacht vroegen. In gang gezette verbeteringen werden niet omgezet tot systematisch toezicht. Het toezicht op de huisvesting van statushouders is vanwege de politieke-bestuurlijke aandacht veel systematischer ingericht. Belangrijke oorzaken voor het gebrekkige toezicht zijn capaciteitsproblemen, onvoldoende bijsturing en geen integrale (risico)afweging. Tot slot was er sprake van te beperkte communicatie met toezichtontvangers en PS. En de verantwoording die er wel was aan PS gaf een verkeerd beeld.”

Reactie GS

Wij onderstrepen de focus van het rekenkameronderzoek waarbij ze zich heeft gericht op IBT en niet op het financiële toezicht. Het financiële toezicht is al tweemaal eerder onderzocht waarbij werd geconcludeerd dat dit goed functioneert.

Wij herkennen ons in de constatering dat het toezicht op huisvesting statushouders veel systematischer is ingericht en dat hiervan een actueel beeld is. Dit sluit aan bij onze constatering dat de beschikbare capaciteit voor al is ingezet op het toezichtdomein huisvesting statushouders en de behandeling van klachten en meldingen.

Dit toezichtdomein blijft in beweging. Vanuit het toezicht willen we meer gevoel krijgen bij het niet halen van de taakstellingen. We gaan daarover met sommige gemeenten in gesprek. Met andere gemeenten passen we een nieuwe vorm van toezicht toe door plannen van aanpak op te vragen over hoe achterstanden ingehaald gaan worden.

Ook herkennen we de constatering dat binnen het toezichtdomein Omgeving veel aandacht uitgaat naar het behandelen van klachten en meldingen. Dit is een van onze twee speerpunten binnen dit toezichtdomein. Meldingen, klachten of signalen die bij ons binnenkomen over de wijze van toezichthouden en handhaven door lokale en regionale overheden vormen een waardevol onderdeel van ons toezicht op omgeving. Daarnaast hebben we, zoals de rekenkamer terecht aangeeft, hierin geen keuze. Van een binnengekomen klacht of melding moet altijd eerst worden bepaald of deze behandeld moet worden door IBT.

Wij herkennen ons niet in de constatering dat we ook IBT inzetten op het bemiddelen bij klachten en meldingen. Dit hoort volgens het beleid niet bij de IBT-taken van onze provincie.

We handelen klachten en meldingen zo efficiënt mogelijk af.

Wel zijn er klachten en meldingen, waarin de provincie geen directe rol heeft die toch in behandeling worden genomen. Ook IBT behandelt een enkele keer, net zoals andere teams, deze klachten. De rekenkamer constateert terecht dat er op deze klachten en meldingen geen beleid is.

Datum

24 april 2024

Zaaknummer

2024-005757

Blad

4 van 7

Wij herkennen ons in de hoofdconclusie van de rekenkamer dat met name het toezicht op het domein Archief & informatiebeheer al lange tijd niet aansluit bij onze ambities, waardoor systematisch toezicht ontbreekt.

Binnen het domein Omgeving is veel aandacht gegaan naar de behandeling van meldingen, klachten en signalen. De Rekenkamer constateert terecht dat ook focus had moeten liggen op het systeemgericht toezicht.

Ten slotte geeft de Rekenkamer in de hoofdconclusie aan dat capaciteitsproblemen, onvoldoende bijsturing en geen integrale (risico)afweging belangrijke oorzaken hiervoor zijn. En de verantwoording aan PS bovendien geen volledig beeld geeft.

Wij realiseren ons dat de verantwoording in de P&C documenten te eenzijdig gericht is op toezicht Gemeentefinanciën en huisvesting statushouders.

Sinds begin oktober is de portefeuille verantwoordelijkheid van IBT breed verhelderd. En hebben vervolgens bijpraatsessies geleid tot inzicht in de stand van zaken van het toezicht IBT. Met als belangrijke constatering dat de actuele situatie op met name Archief & Informatiebeheer en deels Omgeving maakt dat we niet volwaardige invulling geven aan onze ambities. Dit was aanleiding om diverse acties in te zetten. De aanbevelingen van de Rekenkamer helpen ons verder om de juiste stappen te zetten om het IBT toezicht op die specifieke terreinen op een volwaardige manier in te vullen. Daarbij richten we ons op de onderstaande speerpunten:

1. de basis op orde brengen voor Toezicht Archief & Informatiebeheer en Toezicht Omgeving en daarna de informatie actueel houden;
2. met een passende intensiteit in contact treden en contact houden met de toezichtontvangers;
3. een actueel totaalbeeld IBT opstellen over gemeenten, GR'n en waterschappen.

Aanbevelingen Rekenkamer

De Rekenkamer heeft naar aanleiding van het onderzoek tien aanbevelingen voor uw Staten geformuleerd. Hieronder treft u onze reactie op deze aanbevelingen aan.

1. *Verzoek GS de praktijk van IBT weer in lijn te brengen met het beleid door in ieder geval de basis van het toezicht op orde te brengen en te werken volgens de uitgangspunten van het beleid.*

Onze reactie

Wij zijn inmiddels gestart met het op orde brengen van de basis van het Toezicht Archief & Informatiebeheer en vullen dit ook aan voor het Toezicht Omgeving. Als de basis op orde is, werken we verder aan het geven van een volwaardige invulling aan het toezicht op de domeinen Archief & Informatiebeheer en Omgeving waardoor de praktijk weer in lijn komt met de uitgangspunten van het beleid.

Datum
24 april 2024

Zaaknummer
2024-005757

Blad
5 van 7

- Verzoek GS te zorgen voor een actueel totaalbeeld van het toezicht voor alle toezichtontvangers (gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen).*

Onze reactie

Dit jaar richten wij ons op het op orde brengen van de basis, met de focus op gemeenten. Zij zijn hierover begin dit jaar geïnformeerd. Vervolgens breiden we dit uit naar waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

Als de basis op orde is, werken we verder aan het geven van een volwaardige invulling aan het toezicht op de domeinen Archief & Informatiebeheer en Omgeving. Dat doen we onder andere door systeemgericht toezicht. In dit systeemgericht toezicht vormt het beschikken over een volledige en actuele risicoanalyse door onze toezichtontvangers een belangrijke rol.

Het opstellen van een actueel totaalbeeld van de basis op de toezichtdomeinen in 2025 is haalbaar. Vervolgens zal dit totaalbeeld steeds verder worden aangevuld en uitgebouwd.

- Verzoek GS te zorgen voor voldoende capaciteit om de ambities uit het Uitvoeringsprogramma waar te maken.*

Onze reactie

Kijkend naar de aanbevelingen van de rekenkamer zijn we van mening dat de inzet moet worden geïntensiveerd waarbij rekening wordt gehouden met de kwetsbare positie op de expertvelden.

- Verzoek GS de uitvoering van het toezicht te borgen door het laten opstellen van ambtelijke richtlijnen en procedures.*

Onze reactie

Naast dat we werken aan het op orde krijgen van de basis van en voor het systematisch toezicht heeft ook de verdere uitwerking van de toezichtkaders onze aandacht. Dit vindt zijn uitwerking in richtlijnen en procedures. Deze nemen we op in het nieuwe uitvoeringsprogramma IBT.

- Verzoek GS zorg te dragen voor goede ICT-ondersteuning van de toezichthouders om de continuïteit van het toezicht te borgen.*

Onze reactie

We zijn ons bewust van de tekortkomingen van het verouderde informatiesysteem en zijn inmiddels gestart met de voorbereidingen voor vervanging daarvan en onderzoeken wat we als organisatie en archiefbeheer nodig hebben.

6. *Verzoek GS om de uitvoering van het IBT-programma te bewaken en zo nodig bij te sturen.*

Onze reactie

In het nieuwe uitvoeringsprogramma zullen duidelijkere speerpunten en doelen worden opgenomen waarop periodiek kan worden gerapporteerd en kan worden bijgestuurd.

7. *Verzoek GS uit te werken hoe de risicogerichte aanpak in de praktijk geborgd kan worden.*

Onze reactie

We werken aan het op orde krijgen van de basis door het systeemgericht toezicht te intensiveren voor de toezichtdomeinen Archief & Informatiebeheer en Omgeving. De door ons ontvangen schriftelijke toezichtinformatie verrijken wij door onze contacten met de toezichtontvangers te intensiveren. Hierdoor krijgen wij steeds meer zicht op en gevoel bij de uitvoeringspraktijk. Als we die stap hebben gemaakt, kan op een juiste manier, onder andere in afstemming met onze toezichtontvangers, invulling worden gegeven aan risicogericht toezicht. We nemen dit dan ook op als speerpunt in het nieuwe uitvoeringsprogramma IBT.

8. *Verzoek GS de rol die IBT heeft bij het oplossen van klachten en meldingen in beleid en praktijk op elkaar aan te laten sluiten.*

Onze reactie

Binnen het domein Omgeving hebben we twee speerpunten: het hebben van een volledige en actuele risicoanalyse door onder andere systematisch toezicht én behandeling van meldingen, klachten of signalen. Meldingen, klachten of signalen die bij ons binnenkomen over de wijze van toezichthouden en handhaven door lokale en regionale overheden vormen een waardevol onderdeel van ons toezicht op omgeving. Deze signalen blijven we op een zo efficiënt mogelijke manier behandelen en registreren.

9. *Verzoek GS de communicatie met toezichtontvangers te verbeteren.*

Onze reactie

Communicatie met de toezichtontvangers vormt een belangrijk onderdeel van het toezicht. Het contact met gemeenten wordt dit jaar al opgepakt doordat we de basis van het toezicht op domeinen Archief & Informatiebeheer en het deel Omgeving op orde gaan brengen. Op het domein Archief & informatiebeheer zijn ook de contacten met de archiefinspecteurs van wezenlijk belang. Deze spreken we periodiek en dat houden we vast. Op het domein Omgeving gaan we in een passende frequentie en een passende intensiteit in contact treden met de gemeenten. In het beleid en bijbehorende richtlijnen gaan we beschrijven hoe we de communicatie met onze toezichthouders gaan vormgeven. Dit nemen we mee in het nieuwe uitvoeringsprogramma IBT.

10. *Verzoek GS de informatievoorziening aan PS over de stand van het IBT te verbeteren en daarbij de implementatie van deze aanbevelingen te betrekken.*

Onze reactie

Wij realiseren ons dat de verantwoording in de P&C documenten te eenzijdig gericht was op toezicht Gemeentefinanciën en huisvesting statushouders, en zullen dit verbreden naar verantwoording over alle toezichtdomeinen.

6 Duurzaamheid

Niet van toepassing.

7 Planning en control

Niet van toepassing.

8 Participatie en communicatie

Niet van toepassing.

9 Vervolg

De aanbevelingen van de Rekenkamer helpen ons verder om de juiste stappen te zetten om het IBT toezicht op domeinen Archief & Informatiebeheer en het deel Omgeving op een volwaardige manier in te vullen. Daarbij richten we ons op de drie speerpunten zoals in onze reactie beschreven. Wij informeren uw Staten in ieder geval in de Jaarstukken 2024 over de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Henri Lenferink

- Commissaris van de Koning

Frederik van Ardenne

- Secretaris